

Преодоляхме най-смъртоносната част от маршрута през нощта. Хаотичният ледопад бележеше 700 метра генивелация в рамките на километър и половина между Базовия лагер и Първи лагер. Двамата с П.К. Шерна – Пасанг Ками Шерна, който живееше в село Пхорце и когото всички наричаха П.К. – напредвахме между хилядите надвесени над нас ледени колони, които пълзяха надолу и по пътя си току се срутवाха и пръсваха.

Трудно виждахме пътя в тъмнината, но нощният студ забавяше движението на ледника Кхумбу, което намаляваше риска някоя замръзнала стена да се срине отгоре ни или да ни затрупа лавина. Или поне така се надявахме.

Опитвах се да вървя по-стегнато, но се влачех като стар уморен як. От време на време поспирах и мускулите ми си връщаха донякъде силата, но само след няколко крачки отново забавях крачка. Въпреки че бях във възможно най-добрата си форма, лишениите ми от кислород крака не успяваха да се движат по-бързо в разрежения въздух на 5800 м.

За първи път се изкачвах на Еверест, а хаотичният пейзаж и съмненията в собствените ми сили вече ме заливаха с

несигурност. Навлизахме все по-навътре в ледника; оставаха ни няколко часа до Първи лагер.

Светлината от челниците се отразяваше от блестящите ледени стени. Сенките танцуваха и току изглеждаше, че ледените блокове се движат. Около половината от другите 15 алпинисти и 15 шерпи (нашите непалски водачи) се катереха нагоре по ледопада; останалите вървяха зад нас. До всеки член на експедицията вървеше водач. Повечето от тях бяха наистина шерпи, но имаше и от други етнически групи като бхоти*. Заедно с двамата старши водачи от Америка групата ни се състоеше от 32 души. Изкачвахме се по тъмния ледопад заедно с хората от други експедиции. През няколко минути подскачащата светлинка на нечий челник показваше пътя нагоре.

Въпреки че нощта криеше част от опасностите, навсякъде около себе си виждахме зловещи знаци за пукнатини в леда. Снопът от челника ми огря лека хълмнатина в снега: отдолу дебнеше цепнатина. На много места снежните мостове се бяха срутили. Минахме няколко зеещи пролома с дълбочина до 40 метра.

Преди 23 години, докато слизах по ледника на връх Рейниър в щата Вашингтон, един снежен мост рухна под краката ми и аз пропаднах в огромна цепнатина. Затова всяка подозрителна линия, която прекрачвахме, и всяка пропаст, която заобикаляхме, ми напомняха какво се случи тогава и какво можеше да се случи сега.

---

* В Непал често наричат планинските водачи *шерпи*, независимо от етническия им произход. — Бел. авт.

Зората обagri в цвят черно-белия свят наоколо. Кхумбу се обля в лилаво. Черните облаци изсветляха, а под лега заблестяха синкави оттенъци. Щом започнах да различавам тъмночервената раница на П.К., изключих челника. Продължихме по фиксираното въже, което ни водеше из замръзналия лабиринт и ни служеше за осигуровка.

Маршрутът виеше наляво, към западното рамо на Еверест. П.К. ускори темпото и припряно откачаше и закачаше карабинерите на осигуровката си. След като прекрачи една открита цепнатина, той хвана фиксираното найлоново въже, изкатери се по 6-метровата рамка и се скри над ръба. Вместо да спре за момент и както обикновено, да погледне към мен, за да се увери, че се движа добре, този път изобщо не се обърна. Хукнах подире му, въпреки че гърдите ме боляха от недостига на въздух. Всяко вдигане ми даваше по-малко от половината кислород, което бих получил на морското равнище. След две минути настигнах П.К., който ме чакаше на една осигурителна точка. Щом се появих, рече:

— Побързай. Много лошо място.

Нямах гръх да отговоря; само кимнах и вдигнах палец. П.К. продължи по-бързо и отпреди. Помислих си, че сигурно сме близо до мястото на инцидента от миналата година.

Преди една година и една седмица, сутринта на 18 април 2014 г., в тази част на ледопада загиват 16 планински носачи от Непал. От рампата, нависнала на 300 метра над тях, се отцепва леден блок с размерите на 10-етажна сграда и се пръсва в залп от твърди като камък снаряди, които засипват мъжете и ги убиват на място.

По-късно картограф от *Нешънъл джиографик* сравнява сателитни снимки преди и след инцидента и изчислява, че върху хората са се срутили 1400 тона ледени къса. След два дни

рисковани спасителни операции са открити телата на 13 жертви. Останките на другите трима още лежах заровени под нозете ни.

Хвърлих поглед през лявото си рамо и видях основите на няколко ледени полета, извисяващи се на 100 метра над нас. Едно от тях беше виновникът.

Мислейки за загиналите и техните близки, имах желание да поспра и да им отдам почит. Но и секундата беше достатъчна, за да даде шанс на гравитацията да стовари следващия леден блок върху нас. Забързах, колкото можех, след П.К., а пулсът ми бумтеше в слепоочията.

Рехавите облаци се отдръгнаха достатъчно, за да открият 7500-метровия хребет пред нас. Дългата висока стена ни бе държала в мразовитата си сянка от изгрева досега. Слънцето обаче се вдигаше над ръба и сутрешните му лъчи пробиваха през изтънелите облаци. С всяка минута топлината разхлабваше хватката на ледовете, надвиснали над нас, и попиваше в глетчера, течащ под краката ни. Трябваше да побързам.

Траверсирах снежния шелф, стъпвайки в следите на тези пред мен. Металните шипове на котките скърцаха в твърдия сняг. Бутах карабинера на осигурителната си лента по парапета. Клиновете и фиксираниите въжета бяха поставени по-рано същия месец от екип от смели, всеотдайни шерпи, които наричаха себе си *айсфол докторс – докторите на ледопада*. Прекрах отворена цепнатина, а мастиленочерната ѝ паст зееше дълбоко в недрата на глетчера. Пълзяхме между застрашителните блокове като мравки сред разсипани кубчета лед.

Следваше тесен коридор, който ме изведе в ниша, оградена от три страни от ледени стени. Ъгловатото им разполо-

жение и гладката им повърхност ми се сториха странни. По образование съм геолог и съм учил глациология. Огледах внимателно нишата. *Подът* изглеждаше необичайно гладък, покрит с дебел слой ледени късове. Разрових ги с обувката си; движеха се свободно, още не бяха замръзнали. Бяха нападнали съвсем скоро. Нишата се бе образувала неотдавна.

П.К. и още двама катерачи, които не познавах, се взираха във висока алуминиева стълба. Проследих погледа им и на десетина метра по-нагоре видях алпинист от друг екип. Напредваше нагоре с бавни непохватни движения. Бяхме заседнали в зона на активни срутвания.

Стоях точно зад П.К. Той се обърна към мен; лицето му беше загоряло от последните три седмици на голяма височина. Смръщено поклати глава. На развален непалски попитах дали се налага да се забавим:

– *Бистарай джане хо?*

– *Хо* – потвърди той.

Макар и притеснен от мястото, на което трябваше да се спрем, имах нужда от почивка. Дишах дълбоко и се опитвах да успокоя пулса си. Затрудненият катерач най-после се справи със стълбата и тръгна следващият. Ние чакахме.

Свалих гясната си ръкавица и я пяхнах под дебелото средно яке, за да не изстине. Притиснах два голи пръста върху лявата си китка. Кожата над артерията подскачаше. Два удара в секунда. Дори след почивката сърцето ми продължаваше да бие по 120 пъти в минута. Пулсът ми в покой беше три пъти по-бърз, отколкото у дома, в Колорадо.

Бях жаден, но не исках да ровя в раницата си точно когато дойде редът ми. Разкопчах джоба на външното си яке и извадих едно шоколадче. Махнах опаковката, разделих го на

гве и подадох половината на П.К. Той, както обикновено, учтиво отказа, но след традиционните три покани го взе.

– Благодаря, Джим *даи*.

Със своите 25 години П.К. беше на половината от възрастта ми. Когато се обръщаше към мен, често почтително добавяше непалската дума за *по-голям брат*. Двамата гърбчехме и току поглеждахме през рамо към ледените кули, блестящи под усилващото се слънце.

Когато дойде редът на П.К., той тръгна нагоре. Стълбичката се люлееше под ритмичните му движения. Аз сложих обратно дясната си ръкавица и хванах страничните рамки, за да не подскача. Настъпних и крачетата ѝ, за не се клати, както ме беше учил някога татко, докато боядисвахме. П.К. позабави темпо в горната част, но скоро стигна до ръба и стъпи на равния лед. После се обърна, даде ми знак да тръгвам и хвана горната част на стълбата.

Забелязах, че тя се наклонява надясно, за да заобиколи ледена издатина. Върхът ѝ не стоеше точно над основата. Стената беше доста висока и всъщност шест части от различни стълби бяха вързани една за друга със старо протрито въже.

Включих осигурителната си лента към вертикалния паранет. Стори ми се по-важно да се катеря гладко, отколкото бързо. Плъзнах самохвата* нагоре с дясната си ръка, а с лявата хванах стълпалото над главата си. После стъпних с тежката си обувка на лъскавата стълба и тръгнах нагоре.

Когато се качих и с другия крак, спрях и поех въздух гва пъти. Продължих по същия начин и постигнах ефективен ри-

---

* Самохват – устройство за самоосигуряване или изкачване, което се движи само в една посока по въжето. – Бел. прев.

тъм. От време на време котките от неръждаема стомана, закопчани за обувките ми, се подхлъзваха по алуминиевите стъпала, а стърженето на метала в метал къртеше в стените на нишата.

С набирането на височина несигурната сглобка започна да поддава. Сега разбихах защо другите се бавеха толкова. Погледът надолу срещаше скрита цепнатина в основата на легената стена. Единият крак на стълбата беше подпрян на няма и педя от ръба ѝ. Забавих темпото, но въпреки това стълбата подскочаше. Никой не я затискаше отдолу и аз се боях, че ще се подхлъзне и ще ме запрати в черната дупка.

Да, бях закачен за въжето, но паранетите по ледопада обикновено са осигурени само с по един клин на точка и им нямах голямо доверие. Следващата ми стъпка беше още по-несигурна и аз стиснах здраво горното стъпало с ръка. Не можех да откъсна очи от бездната под себе си; мислех само как ще падна.

Топлият ветреца гали червеникавите дълбоки листа, нападали по моравата пред църквата. Над нас, високо в небето на Нова Англия, се възвисява бялата кула на *Свети Бернар*. За да боядиса горната камбанария, татко е изнамерил най-голямата стълба в Масачузетс – гигантско 22-метрово телескопично съоръжение, взето назаем от негов приятел, спец по ремонтите на високи църкви. Никога не съм виждал такава досега.

Когато някоя работа изглежда трудна, татко обича да се шегува, че за нея са нужни *двама здрави мъже и едно момче*. Точно това представлява групичката ни днес. Тамко е на 45 години и е в чудесна форма благодарение на факта, че през последните 10 години се занимава с бояджийство по 6 дни в седмицата. Брат му Боб е с три години по-млад и още се радва на по-голямата част от мускулите и ловкостта си, с които се е славел като звезда на футболния отбор на гимназия *Конкорд*. Аз съм на 14, висок колкото баща си, но по-хилав. Пръстите ми са два пъти по-тънки и за разлика от неговите не са покрити с мазоли.

Индустриалната стълба тежи 80 килограма и за да я изправим, трябва и тримата да напием мишици. После татко хваща здраво едната страна, аз – другата, а чичо Боб започва с всички сили да дърпа въжето за разпъване. Опъваме средната част, след нея и третата, която леко се поклаща. Тримата заедно навеждаме стълбата към камбанарията, но тежестта ѝ надделява над нашите сили. Горните стъпала се удрят с трясък, подскочат няколко пъти и накрая се наместват.

– Леле, какво чудовище! – възкликва татко.

Чичо Боб потрива обувката си в гладката гранитна настилка на алеята.

– Не ми харесва тази работа, Джоуи.

– Да, гадна е като замръзнал сопол – отвърща татко.

Боб връзва висящото въже за стоманените парпети на стълбището, но и това не го успокоява.

– Май ще е най-добре ние да останем тук, а да пратим Джими горе – предлага той.

Чичо пращи от енергия и е най-пъргавият ни височинен работник, затова обикновено той се катери по стълбите. Татко ме поглежда, после вдига очи към камбанарията. Той е по-разсъдливият от двамата. Преди да стане съдружник на Боб в Компанията за бояджийски услуги *Линкълн* през 1963 г., десет години е работил като електротехник в *Бел Лабс* и във фирма за микровълнови технологии.

– Прав си – казва той. – По-добре тежестта да е долу.

Със своите 65 килограма аз съм най-лекият от тримата, така че изборът е очевиден. Освен татко и чичо Боб още двама от чичовците ми си изкарват прехраната с бояджийство. Самият аз се катеря по стълбите от 8-годишен.

Това е седмото лято, в което работя през съботните дни и ваканцията.

Чувствам се сигурен на всяка стълба, която имаме, включително двойната 15-метрова. Но тази тук е друго нещо. Погледната отстрани, стълбата хлътва лошо по средата, а в горната си третина става още по-стръмна. Тамко ме гледа как се вирам навъсено в странната крива.

– Предвидена еластичност. Няма проблем.

Не използваме допълнителна осигуровка, защото ни баби. Мисълта за дългото падане към гранитния паваж ме изнервя. Но пък татко и чичо Боб си знаят работата. А и не искам да се изложя. Затова се приготвям.

Връзвам по още един възел на обувките си. Валя шпаклата и отвертката от задния джоб на дънките си, за да не паднат на главите на стоящите отдолу. Свалям шапката си с емблемата на бостънските *Бруинс*, слагам вътре инструментите и я оставям на тревата.

Вече сме боядисали по-голямата част от камбанарията, пресягайки се отвътре. Остават ни само най-високите дъски. Чичо Боб ми подава 4-литрова кофа с няколко пръста бяла боя. Над ръба има 10-сантиметрова четка, висяща на пирон, който е набит до средата в дървената ѝ дръжка и огънат в полукръг. Закачам кофата на колана си с метална бояджийска кука.

Тамко забива пета в земята и натиска носа на обувката си напред, настъпвайки с гумената си подметка основата на стълбата. Така няма да ѝ позволи да се плъзне по хлъзгавата каменна плоча. Боб прави същото от другата страна. Аз тръгвам нагоре и бързо се изкачвам по първата част. Никакъв проблем. Но когато тръгвам по хлътналата средна част, стълбата започва да подскача на всяко стъпало. Струва ми

се, че предвидената еластичност всеки момент ще ме изхвърли. Спирам, но тя продължава да пружинира. Стискам я здраво с две ръце и се залепвам о нея.

– Ей, по-полека! – вика татко.

– Имам чувството, че ще ме изплюе!

Поглеждам надолу и виждам чичо Боб, хванал с всичка сила основата. Татко все така я е настъпил от другата страна и я държи с ръце, но гледа нагоре към мен.

– Опри крака в паранетите – казва той по-меко.

Бавно плъзвам опръсканите си с боя маратонки към гвата края на стъпалото и ги забивам в рамката. По-добре е. Изкачвам се бавно и гладко по люлеещата се средна част.

– Браво! – извиква татко.

Макар и стръмна, най-горната част пружинира по-слабо, подпряна на камбанарията. Поглеждам надолу и виждам целия град отвисоко. Комбита и седани сноват из *Конкорд* и обикалят площад *Монюмънт*. Мама работи близо до него, в застрахователна компания *Сентри иншуърънс*, срещу хотел *Колониал ин*. На гробището *Олд Хил*, точно до църквата, стърчат разкривените редици на килнати надгробни камъни, издялани половин век преди Войната за независимост.

Катеря се нагоре, докато стигам до позлатената корона на близкия клен. Духва вятър и гузина жълти листа литват покрай мен като уплашени птичета. Стъпвам по-тежко. После от бездната долу се надига нов порив, който разтърсва стълбата. Аз се вкопчвам с две ръце в стъпалото и спирам на метър и половина под небоядисаната дъска.

Светът ми се свежда до откритото пространство около мен и дългия полет до гранитните плочи. Стълбата почти изчезва; всичките ми сетива крещат, че може да падна.

– Страшно е! – изпищявам в нищото.

– Ей, чуй ме!

Въпреки че разстоянието помежду ни е по-голямо, отколкото преди минута, гласът на татко някак звучи по-силно. Поглеждам надолу и виждам, че е свил ръце на фуния. Изчаква, докато се успокоя достатъчно, за да слушам.

Отпускам напрегнатите си рамене и се изправям на стъпалото. Поемам си дъх и вдигам очи към оставащите стъпала. После извиквам:

– Слушам те!

От другия край на стълбата отекват гумите на татко:

– Мисли за изкачването, не за падането!

Вперил поглед в ледената стена на педя пред носа ми, опитах да забавя дишането. Размърдах четири пръста, за да отхлабя смъртната си хватка върху заснеженото стъпало. Плъзнах десния крак настрана, докато не опря в страничната рамка. Направих същото и с левия и се почувствах по-стабилен. Фокусирах се върху стъпалата и продължих нагоре. Цепнатината още си беше там, разбира се, но вече не ми изглеждаше толкова близо.

Щом стигнах догоре, закачих втората си осигурителна лента за фиксираното въже над клина. Откачих самохвата от вертикалното въже, прекрачих последното стъпало и се озовах на равното до П.К.

— Браво на теб, Дай!

Още задъхан, само се усмихнах, без да казвам нищо.

През следващия час прекосихме десетки цепнатини и се изкачихме по още няколко стълби. Колкото повече се отдалечавахме от смъртоносната зона на срутванията, толкова по-спокоен се чувствах. Преодоляхме последната стълба и излязохме на горния ръб на ледопада Кхумбу.

Пред нас се простираше огромен амфитеатър. Прочутият британски изследовател Джордж Малъри кръщава горния шелф на ледника Кхумбу *Западен кум* (Западния циркус)*. При първата разузнавателна експедиция на Еверест през 1921 г. използвал познатата нему уелска дума *сит* за ледникова долина, оградена от стръмни склонове. Изборът му наложил поредното колониално име на едно хималайско чудо. А тъй като високите стени възпират шумните ветрове, сред алпистите мястото е известно и като Тихата долина.

Ледената долина се простира на повече от 4 километра и макар да изглежда полежата, всъщност набира над 700 метра денивелация. Отсрещният край се намира на 6700 м. Аз стоях на най-високия ледник в света.

Теренът изглеждаше гладък в сравнение с хаотичния ледопад, останал зад гърба ни, но от топографските карти и въздушните снимки знаех, че съдържаната му външност е измамна. Широк около 700 метра, той беше прорязан от десетки големи, дълбоки цепнатини – което означаваше, че под невинния сняг се крият много капани. Стичащият се надолу лед постоянно отваря нови пукнатини, а стари се затварят. Макар и трудно доловимо с просто око, в тази си част ледникът Кхумбу се движи с 1–1,2 метра на ден. Гравитацията притегля леда по склона на планината така неусетно, както снежният леопард дебне плячката си. А после, също както котката се нахвърля върху жертвата, без всякакво предупреждение рухва някой леден блок.

---

* През 1921 г. Джордж Малъри и неговите спътници изследват подножието на Еверест от страната на Тибет. Той забелязва Западния циркус, докато гледа от ръба Пумори-Лингтрен, на около 1000 м над днешния непалски базов лагер. – Бел. авт.

Откакто напуснахме Базовия лагер около 3 през нощта, бяхме прекарали 5 часа в хватките на ледопада. Сега най-последно виждах надалеч. Пред нас вървяха дузина катерачи от различни експедиции, запътени към Първи лагер, на около 40 минути от тук.

Щяхме да прекараме две нощи на ледника в Първи лагер, за да се приспособим към височината от 6000 м. След това планирахме да се качим на Втори лагер в горния край на долината. Аклиматизацията към неговите 6500 м щеше да бъде истинско изпитание. Принуждаването на тялото да се адаптира към намаляващите нива на кислорода винаги е брутално, но беше задължително, ако искахме да се пробваме с върха в рамките на месец.

Височинният алпинизъм изисква върховни усилия и е съпроводен от значителен дискомфорт. Трудностите и неминуемите опасности карат умните хора в ниското да се чудят защо някои се катерят по чукарите. Лично аз първо бях привлечен от очевидните ползи на планинарството: спорт, възлечения, природа, красиви гледки и прочее. Ала човек може да си достави всички тези удоволствия с по-лесни и безопасни занимания като туризъм и пътешествия. Алпинизмът има по-дълбоки мотиви.

Повечето алпинисти, които познавам, особено онези, които посвещават много години от живота си на планината, са водени от страст и желание за постоянно самоусъвършенстване. С партньорите ми споделяме общия ангажмент да се грижим взаимно за безопасността и да си помагаме да осъществим мечтите си. Такова другарство е голяма сила.

В хималайските чайни и шумните планински кръчми съм водил задълбочени разговори с различни катерачи за онова, което ги е довело тук. Често говорим с благоговение за мира,

духовността и връзката със земята. Дългите дни сред скалите носят удовлетворяващо изтощение на тялото и покой на ума ми. Планинарството е форма на медитация в движение.

Някои хора следват страстта си в музиката или маратоните; за мен тя е в планините. Катеренето ми помага не само да се докосвам до тези важни аспекти на живота, но и да израствам като личност в едни от най-прекрасните и диви кътчета на планетата. Високите планини са символ на величие, сила и вдъхновение. Накратко: катеря се, за да изпитвам благоговение.

Еверест ме покори още на 10 години, когато за първи път видях черно-бяла снимка на изумителния му връх в енциклопедията на родителите си. Мечтата за това чудо ме насърчаваше да се катеря тридесет години, докато в същото време жонглирах с отговорностите в образованието, кариерата и семейството си. Но ето че стремежът към благоговение най-после ме доведе при него.

Горната част на ледника Кхумбу беше плътно притисната в трите високи стени, ограждащи долината. От лявата страна на 1200 метра над нас се издигаше западното рамо на Еверест. Отдясно, в края на ледника, се извисяваше стръмният отвес на Нупце (7861 м). На 4 километра пред нас горният край на ледника Кхумбу опираше в подножието на стръмна ледена стена, висока 1800 метра: Лхотце (8516 м), четвъртият по височина връх в света.

Планът беше при шурма в средата на май да изкачим стената на Лхотце до средата, а после, на около 7500 м, да свием наляво. Оттам щяхме да траверсираме на север над прочу-

тите ронливи скали на Жълтия пояс, а после да свием нагоре към Южното седло. Горната част от пирамидата на Еверест оставаше вляво, скрита от погледа ни. От мястото, на което се намирахме – малко под Първи лагер, 8848-метровият великан стърчеше близо 3 километра над нас.

Обширният Западен циркус, неговата красота и собственото ми удивление, че стоя на това величествено място, ме накараха да онемея. Четири десетилетия след като тамко ме насърчи да прочета първата си книга за връх Еверест, аз наистина бях там.

Започнах да се катеря през 1982 г., а тогава само малцина елитни спортисти се отправяха към най-високите върхове на света. Когато бях на 20, Еверест олицетворяваше най-възвишената цел, която можех да си представя. Дори за да стигна до полите му, трябваше да направя повече и да стана нещо повече от всичко досега.

Приказките за Еверест с приятели бяха забавни и вдъхновяващи, но за младеж като мен, без спортни наклонности и израснал в равнинния Масачузетс, изкачването звучеше невъзможно. Та аз дори не можех да пробягам километър и половина за изпита по физическо. За да стана алпинист, ми трябваше добра форма и концентрация. Мечтата ми вдъхваше сили. Но и ме плашеше. В колежа започнах да търся предизвикателства, които постепенно да ме превърнат в човек, готов някой ден да се пробва на голяма планина... може би дори Еверест. Учех, тренирах и се катерех.

През 1986 г. се преместих в Колорадо, за да бъда по-близо до Скалистите планини. През първите 12 години изкатерих стотици технични маршрути и изкачих десетки върхове

над 4000 м. Поглъщах купища книги за алпинизъм и издирвах хора, които можеха да ме научат на нещо повече за високите планини. През следващите 10 години участвах заедно с други запалени алпинисти в дузина експедиции в Северна и Южна Америка и Азия. През 2009 г. стесних интереса си до най-високите върхове. Същата година изкачих шестия по височина връх в света – Чо Ойю (8188 м), след което се прицелих още по-високо. На 25 април 2015 г., след 33 години в планината, най-после се отправих към Еверест.

Оставаха ни само около 70 метра денивелация до Първи лагер по пътеката, осигурена с фиксирани въжета, които се преплитаха по огромните неравни ледени фрагменти. П.К. ме водеше по зигзаговидните парпети, прехвърлящи гигантски пукнатини. Дълбоки по 50 метра, те заобикаляха почти всяка ледена кула, разкривайки изумителното напрежение на ледника, който се процеждаше между стесняващите се каменни стени и се ускоряваше в ледопада под нас.

Когато слънчевите лъчи падат върху ледника, той избира телно поглъща червената и жълтата светлина и оставя само синята. Колкото по-дълбока е цепнатината, толкова по-синя изглежда. Зловещите пукнатини тук сияеха в яркосиньо, като че криеха таен източник на енергия. Никога не бях виждал толкова големи и толкова сини бездни.

До лагера оставаха само двадесетина минути, но аз имах нужда от вода и слънцезащитен крем. Макар да се изкушавах да продължа напред, бях си обещал, че в тази експедиция ще се грижа добре за себе си. Неприемливо бе да се дотърпя в лагера обезводнен и изгорял. Възнамерявах да оцелея достатъчно дълго, за да се пробвам да кача върха.

Щом стигнахме до средата на ледения блок, който прекосявахме, обявих почивка. Свалих най-горното си яке и го на-

търках в раницата. Докато пиехме вода, покрай нас минаха още двама от експедицията – моят приятел Барт Уилямс и неговият непалски водач Лакпа Бхоте. Поздравихме се мъчливо с вдигнати палци.

След минута, докато мажех бузите си със слънцезащитен крем, ми се стори, че виждам двама катерачи от друга експедиция да се движат над нас, без да са се включили към парапетите. Присвих очи и се вглеждах внимателно. И ето: първият прекрачи тясна цепнатина, без да се откача и закача. Вторият направи същото. Вървяха по ледника неосигурени.

Ясно виждах дълбока цепнатина на около 4 метра вдясно от тях. Плоският терен не изглеждаше притеснителен, но при наличието на толкова много пукнатини и в същото време – на фиксирани въжета, струваше ми се ненужно да поемам такъв риск само и само да спестя няколко минути. Обля ме гореща вълна на тревожност.

С П.К. нарахме отново раниците и продължихме по последната отсечка. Към 8:30 сутринта стигнахме до относителната сигурност на лагера. Барт стоеше до оранжевата палатка на готвача и ни чакаше. Спирайки се на всяка крачка, за да си поема дъх, аз се приближих и спрях на половин метър от него. Барт се усмихна широко:

– Добре дошли в Първи лагер!

Неуморните шерпи и водачи на нашата експедиционна компания *Ай Ем Джи* (International Mountains Guides, IMG) бяха организирали лагера няколко дни преди пристигането ни. Освен палатката на готвача и още една оранжева палатка за склад имаше 13 жълти палатки за спане, разположени в близителен овал с дължина около 25 и ширина около 12 метра. Непосредствено под и над лагера ледникът беше прорязан

от гигантски цепнатини, които не предполагаха разходки в околността.

Границите на лагера бяха очертани със забодени в снега бамбукови пръчки, високи до коляно и увенчани с малки флажчета от червено тиксо. Наблизо имаше още гузина експедиции, така че малката ни глетчерна общност наброяваше стотина души.

Над Първи лагер се издигаха западното рамо на Еверест на няколкостотин метра на запад и стената на Нупце на около 300 метра на юг. Почти всички експедиции, подхождащи от юг, след швейцарците през 1952 г., установяваха лагера си тук.

Барт ме заведе до нашата палатка на двайсетина метра навътре в лагера. С него бяхме делили обща палатка в продължение на 5 дни миналата седмица, когато изкачихме шестхилядника Източен Лобуче за аклиматизация. Шейсетгодишният Барт имаше спокоен нрав и дружелюбен характер. Старши финансов консултант, той беше интелигентен и приятен събеседник – дори след дългите часове, прекарани в студената палатка. Беше силно привързан към семейството си и винаги се усмихваше, когато говореше за четирите си деца и седмината си внуци.

Изпъшках и хвърлих раницата си в снега. Започнах да вадя вещите си една по една и да ги подавам на Барт в палатката. Дори тази елементарна дейност ускоряваше дишането и пулса ми. Напомних си да действам по-бавно от обичайното.

П.К. се приближи откъм палатката на готвача с пластмасова чаша във всяка ръка. Подаде ми едната и каза:

– Лимонов сок.

Аз отпих от стипчивата лимонада и въздъхнах:

– Благодаря ти, П.К.

На Еверест може да скове злобещ студ, а само след няколко часа да стане непоносима жегата. Слънцето напича през тънкия атмосферен слой, а белият сняг отразява лъчите му във всички посоки. Непредпазливите катерачи изгарят под брадичката заради отражението. Чувал съм дори за алпинисти с изгорено от слънцето небе, защото са дишали твърде дълго с отворена уста.

Бялата купа на Западния циркус сякаш отразява многократно топлината енергия, докато не я нагрее до задуха. През повечето пролетни дни отгоре се надвесват гъсти следобедни облаци, които затварят жегата под себе си и карат хората да се потят. Поемането на достатъчно течности е много важно на голяма височина, затова спрях и изпих сладката напитка. Между глътките се любувах на гледката на запад от ледопада. Подускрити от облаци, точно зад Базовия лагер се издигаха Пумори и Лингтрин.

— П.К., благодаря, че ме преведе през ледопада!

— Няма за какво — усмихна се широко той.

Бях уморен от недостига на сън и напрегнатото изкачване. Ала умът ми беше бистър и се вълнувах, което беше чудесен признак за 6000 м. След дузина изкачвания до такава височина се чувствах по-добре от всякога. Всичко потвърждаваше, че ако искам да изкача връх Еверест, отдавна съм на верния път.

Пропълзах в жълтата куполна палатка и подредих екипировката си. На всеки няколко минути пристигаше нов алпинист, придружен от шерпа. Когато чуех, че влизат в нашия лагер, подавах глава навън и се провиквах за поздрав. Повечето изглеждаха уморени, но щастливи. Непалските водачи имаха невъзмутим вид. Те и предците им живееха по тези места от над 600 години и по рождение функционираха по-

добре от нас на височина. Освен това водачите ни няколко пъти бяха пренасяли товари с храна и екипировка дотук през последната седмица и бяха добре аклиматизирани. Всеки път, когато погледнех навън, виждах все по-гъсти облаци над долината Кхумбу.

Съпругата ми – Глория, се притесняваше за преминаването през ледопада. За да я успокоя, извадих джипиеса си, който можеше да изпраща и да получава текстови съобщения. В 10:51 написах*:

В лагер 1 съм. Чувствам се отлично. Движех се добре и стигнах само за 5 ч.

Предвид намалената видимост и оставащите два часа до обяд с Барт решихме да подемнем. С доста усилия успях да сваля една от грамадните си тройни обувки**. Дишах тежко около минута, докато събера сили да се преборя и с другата. Съблякох горните дрехи и се мушнах в спалния чувал. Дебелият пух ме приласка и скоро заспах.

През дрямката си усетих твърд лед, забоден в бедрото си. Завъртях се и спалният ми чувал изшумоля в найлоновата стена на палатката. Пулсът ми се ускори само от обръщането на тази височина. Дишах тежко.

Барт като че ли още спеше. В лагера изглеждаше тихо. Спокойната почивка беше лукс.

---

* Всички съобщения, писма и записки в дневника са цитирани буквално, само с малки редакции за яснота и краткост. – Бел. авт.

** Съвременните експедиционни обувки обикновено се състоят от 3 части: вътрешна мека обувка, външна пластмасова черупка и гета. – Бел. прев.

Отгясно чух приглушен шум. Все още сънен, реших, че Барт се е отрил в стената на палатката. Шумът обаче беше твърде силен и постоянен. Усилваше се и се приближаваше. *Странно* – помислих си.

Надигнах глава от спалния чувал и се ослушах. Барт се размърда.

– Лавина? – попита той.

– Май да.

През последната седмица всеки ден чувахме лавини. Повечето бяха на километри от нас и устремени в различни посоки, така че не представляваха особен риск и обикновено бързо заглъхваха. Тази обаче се усилваше.

В съзнанието ми изплува образът на ледените полета високо над нас. Тътенът зад тънките стени на палатка става все по-дълбок и гръмовен. Усетих стягане в гърдите.

– Леле, това е близо! – рече Барт.

Двамата седнахме, вперили очи към Нупце, сякаш можехме да видим нещо през жълтото платнище.

Отляво изтреща колосален трясък. Рязко се извърнахме в негова посока. След миг шумът нарасна до гръмотевичен рев. Друга лавина по друг склон.

– Нещо не е наред! – извиках аз. – Вземай шанката и уреда и излизай!

Барт изкрещя:

– Нямам лавинен урег!

– Тогава излизай, излизай!

Той се заизмъква от спалния си чувал, а аз се хвърлих към входа на палатката. Опитах се да разкопчая ципа, но не успях, защото всичко се разтърси. Ние, палатката и дебелият 300 метра ледник под нас подскочихме една педя във въздуха.

Стомахът ми се сви.

След секунда тупнахме обратно долу.

Палатката пак се надигна, задържа се две секунди във въздуха и отново падна.

Вътре в нея двамата с Барт се люскахме като в гумена лодка наред океански вълни.

– Не е добре! – извиках аз.

– Какво е?

Вертикалните движения за миг поспряха, после ледникът силно се разтресе.

Какво ставаше?

Може би две масивни лавини се бяха сблъскали с такава сила върху глетчера, че целият се бе разтреперил като барабан. Но не ми звучеше правдоподобно.

Откъде ще се вземат две лавини в един и същи момент, съпроводени от такова разтърсване?

Изведнъж ми просветна.

Земетресение.